

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی فعالیت‌های پرورشی و ضرورت توجه به آن در مدارس مدرن

معصومه کاظمی^۱، فاطمه نصیبی^۲، فرشته طاهرخانی^۳، فرزانه رضایی^۴

۱- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسفراین

۲- کارشناسی امور تربیتی دانشگاه فرهنگیان ثامن الحجج مشهد

۳- کارشناسی ارشد تاریخ دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر

۴- کارشناسی گرافیک (نشانه و پوستر) دانشگاه علمی کاربردی کرج

m.kazemi11@gmail.com

چکیده

توانایی معلم برای فراهم کردن زمان کافی برای دانش‌آموزان، درگیر کردن همه دانش‌آموزان در فرآیندهای یادگیری فعال، و جلب همکاری آنها، پیش‌نیازهای حیاتی برای افزایش پیشرفت دانش‌آموزان را تشکیل می‌دهد. برای مدیریت موفقیت‌آمیز کلاس درس و ارائه محیط‌های یادگیری جذاب، معلمان باید توجه خود را به اطلاعات مرتبط معطوف کنند و به طور مستمر بر یادگیری دانش‌آموزان نظارت داشته باشند. بنابراین، آنها باید نشانه‌های بصری را در رفتار دانش‌آموزان شناسایی کنند که نشان می‌دهد یادگیرندگان چگونه توجه می‌کنند و چقدر درگیر محتوای یادگیری هستند. برای این که تعلیم و تربیت از چارچوب محدود مدرسه و کلاس درس خارج شود و کارکرد اجتماعی آن در پهنه توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه روشن شود، باید تربیت اجتماعی که مستلزم پرداختن به فعالیت‌های پرورشی است سرلوحه روش‌ها و آموزش و پرورش قرار گیرد. دانش‌آموزان باید با محیط خود سازگار شوند و چنین تحولی مستلزم اتخاذ روش‌های تربیتی و تغییر در محتویات پرورشی برنامه‌های آموزش و پرورش است. استعدادیابی و توانمندسازی دانش‌آموزان، مشاوره و مددکاری، مراقبت‌های بهداشتی و فعالیت‌های ورزشی و تربیت بدنی همگی از اولویت‌های کاری مربیان پرورشی در مدارس مدرن به شمار می‌آیند تا بتوانند از این طریق مدرسه را به یک کانون فرهنگی تبدیل نموده و دانش‌آموزان را برای فعالیت‌های غیر درسی در آینده جامعه تربیت نمایند. لذا با توجه به اهمیت تربیت و فعالیت‌های پرورشی در مدارس و جایگاه آن در پرورش شهروندان آینده جامعه به ویژه در مدارس مدرن، هدف از مقاله پیش رو بررسی تأثیرات این فعالیت‌ها بر روی دانش‌آموزان مد نظر بوده که تلاش شده با رویکردی توصیفی و با بکارگیری منابع کتابخانه‌ای و مقالات مروری به این حوزه پرداخته شود.

کلمات کلیدی: مدارس مدرن، فعالیت‌های پرورشی، آموزش و پرورش، مربیان پرورشی.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

مهمترین هدف آموزش و پرورش در هر کشوری ارتقاء و بهبود دیدگاه و سطح درک و فهم افراد جامعه نسبت به زندگی است. زندگی سالم زمانی به وجود می‌آید که افراد جامعه بتوانند به فهم بهتری از زندگی دست یابند و از کوچکترین فرصت‌ها جهت رسیدن به پیشرفت در جامعه مدرن استفاده نمایند. در آموزش و پرورش امروزی از مهمترین عوامل رسیدن به پیشرفت توجه به فعالیت‌های پرورشی و فوق برنامه‌ای است که این فعالیت‌ها خارج از برنامه رسمی کلاس درس صورت می‌گیرند این فعالیت‌ها در رشد و شکوفایی دانش آموزان نقش و تاثیر چشمگیری دارند. کیفیت آموزش و پرورش را دانش آموزانی تعیین می‌کنند که استعداد های شما مورد توجه قرار گرفته است آنان می‌دانند که زندگی دارای سازگاری مشخصی است و برای اینکه بتواند به یک جهان بینی خاص و چشم انداز کلی نسبت به جامعه و افراد داشته باشند باید بتوانم بین انسانها و جامعه و آموزش و پرورش ارتباط برقرار کنند. ممنونم دانش آموزان که به برقراری ارتباط با سایر افراد نمی‌پردازند و استعدادهایشان نهفته باقی می‌ماند از عزت نفس پایین و عدم توانایی کنترل پایین تری برخوردار هستند (Kara, 2016).

جوامع انسانی در حال حرکت به سمت مدرنیته و پیشرفت هستند. هیچ کشوری نمی‌تواند در این فرآیند استثنا باشد. اگر آموزش و پرورش بخواهد همچنان به مقوله‌ی پرورشی با دیدگاه سنتی نگاه کند و آن را فرع بر آموزش بداند، موفقیتی حاصل نمی‌شود. از جمله مهمترین نهادهای اجتماعی برای حفظ جامعه و کمک به تکامل آن و پیشرفته جامعه نهاد آموزش و پرورش است. جامعه برای رشد و تکامل خود به تحقق نیازهای اساسی خود، که مهمترین آنها ایجاد نظم و امنیت است به آموزش و پرورش منظم و سنجیده و کارآمد نیازمند است. زمانی که نهادهای اجتماعی که در جامعه وجود دارند از متن آموزش و پرورش بیرون آمده باشند می‌توانند نقش تکامل دهنده و سازنده در جامعه داشته باشند. آموزش و پرورش، جهت تحقق اهداف فردی و اجتماعی خود مسئولیت های متعددی را پذیرفته است. است و از طریق روش های مختلف و با استفاده از برنامه های رسمی و غیررسمی تلاش می‌کند در جهت تحقق اهداف تربیتی فردی و اجتماعی گام بردارد. برنامه درسی رسمی، به آن دسته از برنامه های فیلم آموزشی و فعالیت های برنامه های درسی رسمی گفته می‌شود که نظام آموزشی آنها را از قبل تعیین کرده و برنامه های مشخص و از پیش طراحی شده در قالب کتاب های درسی در مدارس و دانشگاه ها تدریس می‌شود (صادقی و بهمن آبادی، ۱۳۹۷). برنامه درسی غیر رسمی که تقریباً در تمام مدارس مشهود است کلیه فعالیت هایی را در بر میگیرد که دانش آموزان چه در محیط مدرسه و چه در محیط خارج از آنها را انجام می‌دهند تا از طریق آن ها بتوانند مهارتهایی را به دست آورند، نوع نگرش و نظام ارزشی خود را نسبت به جامعه تغییر بدهند و به یک دیدگاه جدید و فهمی جدید از آموزش و جامعه دست یابند (Buckley and Lee, 2021).

از جمله برنامه های غیر رسمی که برای تحقق چنین اهدافی در مدارس وجود دارد فعالیت های پرورشی است ست که نظر متخصصان بسیار را در حیطه آموزش به خود جلب کرده است. این گونه از فعالیت ها بر رشد و توانمندی دانش آموزان در همه ابعاد تکیه دارد. مهمترین هدف فعالیت های پرورشی در مدارس این است که انگیزه ها و محرک های لازم را برای ادامه رشد و تکامل طبیعی و سالم دانش آموزان فراهم نماید. و زمینه به دست آوردن دانش و مهارت های لازم و ارزشهای مورد پسند جامعه برای بهره مند شدن زندگی سالم فراهم نمایند. برای تحقق چنین اهدافی می‌توان از فعالیت های پرورشی استفاده کرد زیرا که از طریق فعالیت های از پیش تعیین شده و برنامه درسی مشخص نمی‌توان به تمام این اهداف دست یابد زیرا آنان دارای محدوده مکانی و زمانی مشخص هستند. در حالی که فعالیت های پرورشی از آزادی عمل به ابتکار لازم برای تحقق

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اهداف خود بهره مند هستند و علاوه بر این که در محیط مدرسه می توان آنها را انجام داد در محیط های خارج از مدرسه می توان نیز به آنان پرداخت. فعالیت های پرورشی تحت تاثیر علاقه، تجربه، و قدرت ابتکار معلم و دانش آموزان در مدرسه هستند (Asmoro and Prayitno, 2021).

جایگاه آموزش و پرورش در مدارس مدرن

در عصر امروزه نقش و کارکرد های آموزش و پرورش و همچنین عوامل مرتبط با آن مانند ساختار آموزشی، دانش آموزان، معلمان، کتاب های درسی و ... مدام دگرگون می شود. در عصر اطلاعات و ارتباطات که عصر تغییر و تحول است و به خاطر وجود فناوری های جدید باعث شده که نظریه های جدیدی به کلاس راه یابند و این تغییر بیش از هر چیزی به محصول و کارکردهای نظام های آموزشی تاکید می کند و به همین دلیل رویکردهای نظام های آموزشی نیازمند تغییر و تحول هستند. برای رسیدن به این تحول بیش از هر چیز نیازمند تغییر در ساختار ها، کارکرد ها و بهبود کیفیت آموزشی هستیم. بنابراین نظام آموزشی باید پیش از هر چیزی، تغییر در نگرش ها و رویکردهای خاص خود را با توجه به نیازهای جامعه و قابلیت هایی که دارد از ما بازسازی کند. هدف نظام های آموزشی برای تربیت شهروندانی باشد که مهارت های لازم برای زندگی اجتماعی در جهان امروز را به دست آوردن آنها باید یاد بگیرند چگونه از اطلاعات استفاده کنند. چگونه شهروندی فعال و سازنده در جامعه باشند و همچنین بیاموزند که چگونه با دیگران تعامل داشته باشند و بتوانند بر هویت فردی و ملی خود بیفزایند. و راه رسیدن به این هدف از طریق فعالیت های تربیتی مکمل و فوق برنامه ای است و نباید فقط به برنامه درسی و محتوای کتاب های درسی بسنده کرد (Hsu et al., 2019).

آموزش و پرورش جانشین دو مفهوم تعلیم و تربیت است بدین منظور که مربیان یا معلمان هنگام سر و کار داشتن با دانش آموزان دارای دو وظیفه مهم و مجزا هستند. ابتدا آموزش است که معلم باید به وسیله فرایند آموزش باید یک سری از موضوعات مشخص و مواد آموزشی خاص را به دانش آموزان انتقال بدهند. و دانش آموزان به آموختن این گونه از مواد و موضوعات می پردازند. پرورش به معنای بار آوردن دانش آموزان است. در بررسی تفاوت بین آموزش و پرورش به این امر پی برده میشود که آموزش تنها به انتقال یک سری از معلومات یا مواد درسی یا موضوعات مشخص به دانش آموزان می پردازد اما در خصوص پرورش تنها به انتقال اطلاعات بسنده نمی شود بلکه به تمام ابعاد رشد و شکوفایی دانش آموز نیز توجه می شود. بدین صورت که در امر پرورش تهذیب اخلاق و تزکیه نفس فرد مورد توجه است. در واقع آموزش با تن و جسم دانش آموز سر و کار دارد. اما پرورش با ذهن و روح و عقل دانش آموز و آدمی سر و کار دارد. آموزش و پرورش هر دو مکمل یکدیگر هستند و آموزش بدون توجه به پرورش زیاد بخش خواهد بود (Steinmann et al., 2019).

برخی ها معتقد هستند که امور پرورشی مقدم بر امور آموزشی است. زیرا معتقد هستند که انسان از دو بعد روانی و جسمانی تشکیل شده است زیرا آدمیت انسان به روان یا نفسانیت او بستگی دارد. این گونه از دیدگاه ها سبب شده است که در نظام آموزشی و فرهنگ ما حوزه تربیتی خاصی مطرح شود که به امور پرورشی می پردازند. معلمان به اجرای این گونه از امور پرورشی معمول شدند تا بتوانند اخلاقیات لازم را در مدارس پرورش بدهند. آموزش و پرورش به عنوان زیربنای ترین نهاد در جامعه است شرط اصلی و تردید ناپذیر توسعه می باشد. اساسی ترین نقش را در انتقال ارزش های حاکم بر جامعه به کودکان و نوجوانان بر عهده دارد. یکی از وظایف اصلی نظام تعلیم و تربیت، فراهم کردن زمینه و فرصت مناسب یادگیری به منظور رشد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

و شکوفایی استعداد‌های گوناگون دانش آموزان است. همچنین مسئولیت ایجاد نگرش مثبت و سازنده در دانش آموزان نسبت به ارزشهای اخلاقی و اجتماعی و پایبند ساختن آنها به قیود خلاق و رفتار مطلوب و پسندیده، نیز بر عهده آموزش و پرورش است. فعالیت های تربیتی و فوق برنامه در واقع همان فعالیت هایی هستند که به دانش آموز کمک می کند تا بتوانند علایق اصلی خود را بشناسد و استعداد‌های نهفته خود را در این زمینه پیدا کند و سعی در بالفعل نمودن این استعدادها داشته باشد. وجود فعالیت های پرورشی در مدارس باعث میشود که دانش آموزان یاد بگیرند مسئولیت های فردا را آید آن ها بر عهده بگیرند و از قرار گرفتن در موقعیت های پرخطر که می تواند زندگی آنها را تهدید و دچار بحران کند معصون سازد. از هرگونه سرمایه گذاری در این زمینه آنها را در واقع یک سرمایه گذاری اساسی محسوب می شود که سلامت جامعه فردا را تضمین خواهد کرد (Villarreal, 2017).

تعریف فعالیت های پرورشی و ضرورت توجه به آن در مدارس مدرن

در تعریف فعالیت پرورشی باید گفت، به عنوان فعالیت هایی شناخته می شوند که به صورت داوطلبانه در محیط های آموزشی و یا خارج از محیط های آموزشی به عنوان تکمیل کننده برنامه درسی رسمی جهت تحقق پیشرفت شخصی و حرفه ای و اجتماعی دانش آموزان به کار برده می شوند. در تعریفی دیگر فعالیت های پرورشی در واقع به کوشش ها و تلاش هایی که دانش آموزان تحت هدایت و برنامه ریزی و نظارت مربیان پرورشی خود انجام می دهند تا توانایی ها و استعداد‌های ذاتی آنان شکوفا به شود و به صورت بالفعل در آید، گفته می شود. دانش آموزان در این گونه از فعالیت ها شرکت می کنند تا بتوانند به کشف و شناسایی استعداد‌های نهفته و بالقوه فردی خود بپردازند و سپس به تحکیم کردن توانمندی های شان بپردازند (Hsu et al., 2019).

دانش آموزان در زمینه های مختلف و در تمام ابعاد با یکدیگر دارای تفاوت هستند به عنوان مثال در ابعاد مختلف جسمی مانند رعایت ، قوای بدنی ، ورزش و تغذیه سالم؛ عقلانی مانند توانایی تفکر، نوآوری، مهارت‌های ، بینش علمی و خلاقیت؛ اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی، دینی، عاطفی ، سیاسی وجود دارد. فعالیت های پرورشی می تواند تمام این ابعاد را مد نظر قرار بدهد و در جهت تحقق آن ها و همگام با آنها حرکت نماید. بر همین اساس اهمیت فعالیت های پرورشی را می توان به جهت اهمیت و نقش این نوع برنامه ها در خصوص اصلاح یا رفع نواقص و برطرف کردن مشکلات برنامه های درسی رسمی در نظر گرفت.

فعالیت های پرورشی به دنبال سوق دادن دانش آموزان به سوی ارزش های اجتماعی با اجرای فعالیت های پرورشی و تربیتی در پی پرورش هرچه بهتر و بیشتر استعداد‌های افراد هستند. این فعالیت ها کمک می کنند تا توانمندی ها و مهارت های دانش آموزان را روز به روز گسترش دهند و همچنین با کسب مهارت های زندگی زمینه و آمادگی لازم جهت حضور گسترده و فعال در نظام اجتماعی را پیدا کند تا بتوانند در قید حیات برای خود و دیگران مفید و مثمر ثمر واقع بوده و اثرات مثبت و سازنده ای را در زندگی اجتماعی داشته باشند (Yildirim and Akar, 2021).

فعالیت های پرورشی یا فعالیت های تربیتی یکی از مهم ترین موارد است که می توان از آن برای ارشاد و هدایت و بالا بردن سطح یادگیری و کشف شناسایی استعداد‌های پنهان دانش آموزان استفاده کرد فعالیت های پرورشی در مواردی چون بالا بردن سطح یادگیری دانش آموزان، هویت بخشی حفظ استقلال ، درونی کردن ارزش های جامعه، آموزش قدرت نه گفتن به دانش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزان دیگر، اجتماعی شدن به وسیله شرکت در فعالیت های گروهی دوری کردن از تنهایی و گوشه نشینی تاثیرگذار است. فوق برنامه فعالیتهای فوق برنامه ای و پرورشی اقعیت است که این گونه فعالیتها می تواند نقش بسیار مهم و موثری در رشد و تکامل شخصیت دانش آموزان داشته باشد زیرا به نظر می آید که در فعالیت های پرورشی برخلاف کلاس های آموزش رسمی، دانش آموزان بیشترین نقش را بر عهده دارند و توانایی تفکر منطقی، طبقه بندی کردن، تصمیم گیری درست حل مسئله و ویژگی های زیاد دیگری که منجر به رشد توانایی یادگیری و تجربه کردن دانش آموزان میشود از راه فعالیتهای پرورشی یا همان فعالیتهای فوق برنامه کسب میشود (Steinmann et al., 2019).

اهمیت و ضرورت کاربرد برنامه های پرورشی مدارس در تربیت و آموزش جامعه پذیری به دانش آموزان زمانی مشخص می شود که بدانیم این آموزش موجب ارتقای توانایی های روانی- اجتماعی می گردد و فرد را برای برخورد موثر با کشمکش ها و موقعیت های زندگی یاری می بخشد و به او کمک می کند تا با سایر انسانها و محیط خود، مثبت و سازگارانه ارتباط برقرار کند. بدین ترتیب، تمرین جامعه پذیری موجب تقویت و یا تغییر نگرش ها، ارزش ها و رفتار انسان می گردد و در نتیجه با پدید آمدن رفتارهای مثبت و سالم بسیاری از مشکلات قابل پیگیری خواهند بود. بنابراین کمک به کودکان در رشد و گسترش مهارتهای مورد نیاز برای زندگی مطلوب، ایجاد یا افزایش اعتماد به نفس در برخورد با مشکلات و همچنین کمک به آنان در رشد و تکامل عواطف و مهارتهای لازم جهت سازگاری موفق با محیط زندگی اجتماعی موثر، سازنده و ضروری به نظر می رسد (Kara, 2016).

فواید توجه به برنامه های پرورشی در مدارس مدرن

پیشرفت و موفقیت آموزشی منهای پرورش منش و کمک به شکل گیری شخصیت متعادل انسانی امری ناقص و از درون تهی است. اجرای برنامه های پرورشی و غنی سازی برنامه های پرورشی دانش آموزان و انجام فعالیتهای فوق برنامه در مدارس مدرن امروزی ضرورتی انکار ناپذیر است. هدف اصلی برنامه های پرورشی مدارس را می توان اینگونه بیان داشت: ایجاد تغییرات شایسته در دانش آموزان بطوری که با تدارک فعالیتهای مستمر و پیوسته به رشد شناختی، عاطفی، دینی، اخلاقی، جسمانی و در یک کلمه شکوفا ساختن استعدادهای خدادادی دانش آموزان منجر شود. برنامه هایی اثربخش که ابتدا آینده را تصور می کند و سپس آن را می سازد و در این زمینه بیشترین نقش را به خود دانش آموزان می دهد تا بتواند برای زندگی در شرایط جدید جامعه خود را مهیا سازند (صادقی و بهمن آبادی، ۱۳۹۷).

از فواید برنامه های پرورشی در مدارس می توان به رشد و تکامل شخصیت دانش آموزان، غنی سازی اوقات فراغت دانش آموزان و توجه به نیازهای فردی آنان و همچنین فرهنگ پذیری و آموزش مهارت های مختلف زندگی و تمرین مشارکت و شکوفایی استعدادهای آنها اشاره کرد. ضمن اینکه توانایی همکاری، تصمیم گیری سنجیده، تفاهم، حمایت، سازماندهی، توانایی مدیریت در درگیری با افراد، توانایی مذاکره، توانایی کنار آمدن با فشارهای روحی، توانایی ابراز وجود، توانایی روشن ساختن ارزش های اعتقادی، توانایی پرهیز از خطر فواید اجرای برنامه های پرورشی مناسب در جهت بهبود جامعه پذیری دانش آموزان می باشد. در ادامه بررسی آثار و نتایج مطلوب و مورد پسند برنامه های پرورشی در مدارس مدرن می توان به موارد ذیل اشاره کرد (Yildirim and Akar, 2021):

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- الف) حضور منظم در مدرسه هم برای دانش آموز و هم برای مربی پرورشی جهت ادامه تحصیل و رسیدن به مراتب بالاتر آموزشی (Sahin, 2018)
- ب) داشتن تاثیر مثبت بر پیشرفت دانش آموزان در زمینه های شخصیتی و فردی.
- ج) بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان.
- د) پرورش روحیه همکاری و رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان
- ه) برطرف کردن نارسایی های موجود در برنامه های درسی.
- و) رشد و شکوفایی استعداد های نهفته و همچنین توجه به نیازها و علایق متفاوت دانش آموزان
- ز) پرورش توانایی های فردی دانش آموزان در زمینه نوآوری و خلاقیت آنان.
- ک) دگرگون ساختن محیط آموزشی و تبدیل آن به محیط پر نشاط و پویا.
- ل) غنی سازی برنامه های آموزشی و پرورشی به منظور تعمیق یادگیری دانش آموزان.
- م) آماده کردن دانش آموزان برای ایفای نقش مناسب در فعالیت های پرورشی مدرسه.
- ش) ایجاد نگرش مثبت در دانش آموزان نسبت به مدرسه و کمک به تحقق اهداف اخلاقی و دینی امور پرورشی در مدرسه .
- عوامل متعددی بر افزایش انگیزه شغلی مربیان پرورشی جهت تحقق اهداف پرورشی وجود دارد که برخی از آنها عبارتند از:
- الف) ارزشیابی دقیق و مستمر از نحوه عملکرد مربیان پرورشی
- ب) فراهم ساختن زمینه توسعه شغلی و غنای حرفه ای مربیان
- ج) تصویر و تدوین اهداف پرورشی روشن و متعالی.
- د) فراهم کردن وضعیت و شرایط مطلوب جهت تحقق اهداف و ایجاد زمینه مناسب برای کار پرورشی
- ه) برقراری نظم صحیح و عادلانه و داشتن برنامه مشخص جهت انجام فعالیت های پرورشی.
- و) تشویق و حمایت از مربیان پرورشی در جهت انجام هر چه بهتر فعالیت ها
- ز) بالا بردن حرمت اجتماعی آنان در جامعه
- ک) مورد حمایت واقع شدن از طرف وزارت آموزش و پرورش و تامین امکانات مادی و رفاهی برای آنان
- ل) همکاری والدین با مربیان پرورشی در انجام هرچه بهتر فعالیت های پرورشی.

فعالیت های پرورشی قابل اجرا توسط مربیان پرورشی در مدارس مدرن

جوامع انسانی در حال حرکت به سمت مدرنیته و پیشرفت هستند. هیچ کشوری نمی تواند در این فرآیند استثنا باشد. اگر آموزش و پرورش بخواهد همچنان به مقوله ی پرورشی با دیدگاه سنتی نگاه کند و آن را فرع بر آموزش بداند، موفقیتی حاصل نمی شود. حضور دانش آموزان در برنامه های پرورشی ضمن اینکه آن ها را به طور سالم سرگرم می کند باعث می شود استعدادهای هنری و اجتماعی آن ها شکوفا و شناسایی شود. از جمله فعالیت های پرورشی قابل اجرا در مدارس مدرن می توان به نمونه های زیر اشاره کرد: (Asmoro and Prayitno, 2021)

۱- تشکیل گروه های تئاتر، سرود و موسیقی که در ساعات عصر و پنج شنبه در مدارس تمرین کنند و در مناسبت های مذهبی و یا ملی و جهانی برنامه ی خود را در حضور دیگر دانش آموزان و والدین اجرا کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۲- تشکیل گروه هایی که فعالیت های نویسندگی مثل روزنامه دیواری، داستان نویسی، شعر، مقاله. طنز و... را انجام دهند.
 - ۳- انجام فعالیت های ورزشی با حضور دبیران ورزش در مدارس در روزهای پنج شنبه یا در بعد از ظهرها
 - ۴- برنامه های اردویی در طبیعت در روزهای پنج شنبه و جمعه می تواند درس های بسیاری برای دانش آموزان داشته باشد. (مواجهه ی صحیح با طبیعت، همکاری و تعاون، استقلال ...)
 - ۵- بازدیدهای علمی و فنی به خصوص برای هنرستانی ها در طول هفته
 - ۶- برگزاری کلاس های هنری مثل نقاشی و خطاطی و مجسمه سازی در بعداز ظهر ها و روزهای آخر هفته
 - ۷- اختصاص یک ساعت در هرروز به اجرای برنامه های پرورشی در مدارس باعث تنوع و روحیه بخشی به دانش آموزان و معلمان می شود. (ساعات تدریس می تواند اندکی خلاصه تر شود تا برای زنگ پرورشی فرصت فراهم گردد)
 - ۸- دعوت از گروه های هنری دیگر مدارس و یا خارج از مدرسه
 - ۹- دعوت از صاحب نظران خوش فکر عرصه ی علوم تربیتی و مشلوره به دبیرستان ها و سخنرانی و پرسش و پاسخ در بین دانش آموزان (Nghia, 2017).
- به گفته محققین مختلف اگر بخواهیم دانش آموزان از شرکت در برنامه های پرورشی استقبال کنند و برنامه های پرورشی در آن ها اثر کرده و تحول شخصیتی ایجاد کند و به شهروند مسئول شدن آن ها در آینده کمک کند، بایستی (Shaffer, 2019):
- اولا بودجه ی لازم به این فعالیت ها اختصاص یابد.
- ثانیا به کار گیری مربیان پرورشی زبده و کافی بسیار ضروری است.
- ثالثا برنامه های پرورشی باید به روز و مدرن بوده و با برنامه ریزی دقیق و جدیت اجرا شوند.
- رابعا اهمیت امور پرورشی کمتر از آموزشی نباشد.

رابطه فعالیت های پرورشی و تربیت اجتماعی دانش آموزان

یادگیری فرآیند اجتماعی است و فعالیت های فوق برنامه و پرورشی تاثیر زیادی در شکل گیری شخصیت دانش آموزان دارد؛مدرسه به تنهایی یکی از وسایل تربیت فرد است و کار آن باید با تاثیر عوامل اجتماعی و نهادهای مرتبط با اجتماعی شدن فرد (خانواده، گروه، رسانه ها و...) تکمیل شود. ضمن تعلیم کودکان در مدارس، باید اشکال دیگر آموزش مانند مبارزه با بی سوادی، ترویج کشاورزی، شرکت در تعاونی ها، آشنایی با تکنولوژی و علوم و فنون جدید و... نیز وجود داشته باشند تا از این طریق، زمینه های تربیت اجتماعی از تمام جهات گسترش یابد. فعالیت ها و برنامه های پرورشی در تربیت اجتماعی دانش آموزان تاثیرات فراوانی دارد.از آن جمله (Wu, 2019):

- ۱- تقویت مهارت های اجتماعی در قدرت سازگاری با دیگران
- ۲- هدف های روانی و اجتماعی تربیت اجتماعی
- ۳- تقویت روح همکاری، همدلی، نوع دوستی، گذشت، فداکاری و همزیستی
- ۴- ایجاد حسن احترام به خود، دیگران و تحمل عقاید دیگران
- ۵- شناخت اصول، قانون مندی ها و تبعیت از آنها در هنگام برخوردهای فردی و اجتماعی
- ۶- تقویت وجدان کاری و گسترش و عمق نظم پذیری اجتماعی در تمام پهنه های زندگی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۷- گسترش همیاری درسی و تحصیل از طریق گروه های دانش آموزی

۸- تمرین مشارکت جمعی، تصمیم گیری جمعی و مشخصه های آن

۹- رفع عوارض روانی اجتماعی در فرآیند تعاملات بین فردی مانند انزواجویی، رقابت های تخریب کننده و ترس های اجتماعی در انجام فعالیت های پرورشی دانش آموزان می توانند رشد اجتماعی را در خود تقویت کنند. دانش آموز می تواند نقش پذیری های اجتماعی و شرکت در گروه ها و دسته های ورزشی در جهت تبادل نظر و تعامل در مهارت های اجتماعی تمرین کند. حضور دانش آموزان در اجرای برنامه ها و فعالیت های چون: سرود، تئاتر و نمایش، موسیقی، انواع انجمن های علمی فرهنگی، هنری و نیز گروه های علمی بازدید از موزه ها، منابع طبیعی و گردش های علمی و اردوها نقش مهمی در تثبیت و تقویت مهارت های فردی و اجتماعی در آنان داشته باشد (Sahin, 2018).

بحث و نتیجه گیری

فعالیت های پرورشی یکی از دو رکن اصلی آموزش و پرورش می باشد که در سال های اخیر مورد توجه محققین حوزه علوم تربیتی قرار گرفته و مطالعات ویژه ای در رابطه با این مسئله انجام داده اند. عدم توجه به این امر در مدارس مدرن امروزی تبعات منفی زیادی داشته و دارد. در سنین کودکی و نوجوانی اگر اهتمام لازم در امر تربیت و پرورش شخصیتی بچه ها صورت نگیرد، ناهنجاری های رفتاری و اخلاقی به وجود می آید که جبران ناپذیر خواهد بود. لازم است آموزش و پرورش که متولی نظام تعلیم و تربیت کودکان کشور است، انجام این فعالیت های پرورشی را هرچه بیشتر در مدارس جدی بگیرد. فعالیت هایی که دانش آموزان فارغ از زمان آموزشی خود به آن می پردازند معمولاً جز برنامه غیر رسمی هستند فعالیت های پرورشی نامیده می شوند (Hsu et al., 2019). آموزش و پرورش مکمل یکدیگر هستند که آموزش به انتقال مفاهیم و محتوای مشخص به دانش آموزان می پردازد درحالیکه پرورش به تمام ابعاد دانش آموز توجه می نماید و پرورش روح و روان دانش آموز در مرکز توجه آن قرار می گیرد. حضور دانش آموزان در برنامه های پرورشی ضمن اینکه آن ها را به طور سالم سرگرم می کند باعث می شود استعداد های هنری و اجتماعی آن ها شکوفا و شناسایی شود. شرکت در فعالیت های پرورشی برای دانش آموزان دارای مزایا و ویژگی های مثبتی خواهد بود از جمله مهمترین آنها عبارتند از؛ حضور منظم در مدرسه هم برای دانش آموز و هم برای مربی پرورشی جهت ادامه تحصیل و رسیدن به مراتب بالاتر آموزشی، داشتن تاثیر مثبت بر پیشرفت دانش آموزان در زمینه های شخصیتی و فردی، بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان. مریبان با افزایش دانش خود می تواند از جدیدترین فعالیت های پرورشی آگاهی یابد و همچنین از شیوه های جذب و تربیت نیروی انسانی در نظام تعلیم و تربیت کشور آگاهی یابد (مزیدی و همکاران، ۱۳۹۲).

منابع

۱. صادقی، علیرضا و بهمن آبادی، سمیه. (۱۳۹۷). شناسایی اصول و تدوین سیاست های کلی فعالیت های مکمل و فوق برنامه ای در مدارس و مراکز آموزش عالی ایران. اندیشه های نوین تربیتی، ۱۴(۲).

۲. مزیدی، ایران‌پور، ماه‌منیر و خوشبخت. (۱۳۹۲). آسیب شناسی فعالیت های پرورشی و امور تربیتی از دیدگاه مربیان پرورشی مقاطع مختلف تحصیلی. اسلام و پژوهش های تربیتی، ۹(۵)، ۱۲۸-۱۴۹.
۳. Asmoro, S. P., & Prayitno, B. A. (2021). Empowering scientific thinking skills of students with different scientific activity types through guided inquiry. *International Journal of Instruction*, 14(1), 947-962.
۴. Buckley, P., & Lee, P. (2021). The impact of extra-curricular activity on the student experience. *Active Learning in Higher Education*, 22(1), 37-48.
۵. Hsu, H. Y., Lee, K., Bentley, J., & Acosta, S. (2019). Investigating the Role of School-Based Extracurricular Activity Participation in Adolescents' Learning Outcomes: A Propensity Score Method. *Journal of Education and Learning*, 8(4), 8-17.
۶. Kara, Ö. T. (2016). Views of Turkish Teachers on Extracurricular Activities at Secondary Schools. *Acta Didactica Napocensia*, 9(4), 1-14.
۷. Nghia, T. L. H. (2017). Developing generic skills for students via extra-curricular activities in Vietnamese universities: Practices and influential factors. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 8(1), 22-39.
۸. Sahin, M. (2018). Examination of the Level of Participation of Secondary School Students in Extracurricular Sports Activities [Burdur Example]. *Asian Journal of Education and Training*, 4(3), 176-181.
۹. Shaffer, M. L. (2019). Impacting student motivation: Reasons for not eliminating extracurricular activities. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 90(7), 8-14.
۱۰. Steinmann, I., Strietholt, R., & Caro, D. (2019). Participation in extracurricular activities and student achievement: Evidence from German all-day schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 30(2), 155-176.
۱۱. Villarreal, V. (2017). Differences in Extracurricular Activity Participation Intensity among Middle School Students: Implications for Hispanic Youths. *Journal of At-Risk Issues*, 20(1), 17-26.
۱۲. Wu, Melissa. (2019). School Culture and Its Effect on Extracurricular Participation in Hong Kong. *International Journal of Education Policy and Leadership*, vol. 15, no. 8.
۱۳. Yildirim Tasti, O., & Akar, H. (2021). Promoting Climate-Friendly Actions of High School Students: A Case from Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 92, 335-358.